

Съвременна българска литература

Събирачът на ценности

Събирачът на ценности изважда от джоба на панталоните си смачкан пакет цигари – една от ценностите, които притежава – и запалва цигара. Запалва я със запалка, на която има снимчица на гола жена, прекалено изтрита – също ценност. Смръква с нос, храчи и повлича наполовина пълната си количката за ценности. Върви бавно по улицата. Сградите, които са подредени покрай нея са тъмносиви, защото улицата е стара. Събирачът уж е разсеян, но това е заради дима на цигарата – присвил е очи – иначе гледа внимателно земята пред краката си, не пропуска нищо. Ето – погледът му попада върху предмет, който би могъл да е интересен – някаква приятножълта хартия. Навежда се и измъква страница от вестник. Тя се е загнездила между кошче за боклук и изоставена будка за вестници и там е пожълтявала цяла година. Да, датата е точно същата, но от преди една година. На страницата на вестника има заглавие: „През март Козирозите ще имат успехи в бизнеса, Овните – в любовта“. От другата страна има некролози и една от снимките е на

симпатична, млада жена с умни очи. „Ценност“ – помисля си събирачът и подпъхва страницата между другите ценности в количката си. Продължава напред, вдъхновен от изобилието от ценности, което му предлагат улиците, тротоарите, кофите за боклук, Света. Намира крак от кукла Барби, празно шишенце от парфюм, което още ухае, химикалка с празен пълнител, главичка на още свеж карамфил, перо от сврака, втората половинка от повестта „Кройцеровата соната“ на Лев Толстой, чаена лъжичка, платка от някакъв електронен апарат. Поставя всичко в количката на подходящо място, за да го намери след това полесно. Доволен е от намерените неща и вече наблюдава земята пред себе си небрежно, по скоро за удоволствие – вече е събрал достатъчно ценности за деня. Прибира се към дома си, изкачва внимателно количката по стълбите до втория етаж, отваря и влиза в своето царство на ценности. За всеки друг то може да е отвратителна дупка, сметище натъпкано до кошмарност с отвратителни боклуци, но за събирача на ценности това

е най-приказното място на света. То е събрало остатъци от човешко щастие, тъга, удоволствие, труд, отчаяние, гениалност, страх, глупост, пиянство и лудост. Събирачът на ценности оглежда доволен своето владение, подрежда цял час новооткритите неща, след това сядна на пода, запалва цигара и започва да чете едно от любовните писма, намерени преди десетина дена, завързани на стегнато пакетче и предпазливо изхвърлени в хресталака край един канал. Писмото започва така:

„Любими, любими, любими мой, вече цели три дни не съм те докосвала, не съм те целувала, не съм чувала гласа ти и не съм галила косата ти. Толкова ми липсваш, че чак изпитвам физическа болка, все едно ми е изтръгнат жизненоважен орган. Дори въздуха, който дишам без тебе е безвкусен, не ми достига и гърдите ми остават празни. Целият свят е празен без тебе...“

„Ценност“ – помисля си събирачът на ценности и запалва нова цигара, като поставя фасата на току що загасената на подходящо място.

Няма време

Минавах през един малък и полудив софийски квартал, в който по случайност (всичко в живота ми е куп от случайности) живея вече тридесет и три години. Вървейки към дома си, забелязах малък павилион, на който беше изписана табела с шарени букви. Все едно я беше писал папагал, страдащ от шизофрения. Странно. На табелата пишеше: „Зоомагазин“. Не бях виждал нито табелата, нито зоомагазина никога преди, а беше само на двеста метра от дома ми. Не изглеждаше да е съвсем нов, а пък и беше толкова странен и ярък, че би го видял в безлунна нощ и слепец. Затова се спрях и го загледах учудено. Изведнъж в главата ми се роди бърза като електрически ток мисъл. Да казвам, че е била бърза като електрически ток, е безсмислица, защото мислите ни,

така или иначе, са електрически ток. Обхванат и въодушевен от мисълта, аз се запътих към мъничкия и появил се от въздуха и от разровените плочи на тротоара зоомагазин. Влязох, пооправих косата си, пригладих смачканото си кадифено яке, прокашлях се и попитах:

– Случайно да ви се намират говеда от прочутата шортхорнска месна порода? Ще взема две. Мъжко и женско.
– Какво дали ни се намира...? – небрежно гледаше в някакъв вестник продавачката.

– Говеда от прочутата месна шортхорнска порода. Две... мъжко и женско – повторих по-ясно.

Продавачката вдигна очи и ме гледа около половин минута мълчаливо и по лицето и не можеше да се разбере дали в мозъка ѝ има мисли и чув-

ства. След това тя задейства мускулите на лицето си, мозъкът и създаде някаква болнава мисъл и тя каза:

– Ха! Дали чувам правилно – говеда ли казахте?... Господине, ние не сме кравеферма! – наперено и подозрително каза тя.

– Е! – прокашлях се, усещайки, че не ме приемат дружелюбно и трябва да тръгна по отдалеч – Е... да де, но нали... кравите са част от фауната, тоест, как да се изразя... и говедото е зоон, тоест – животно... Нали знаете, че „зоо“ означава животно? Ето – зоология – наука за животните? – смутено замърморих.

– Вие на интересен ли ми се правите? – още по наперено и проклето ме изгледа продавачката – аз съм учила зоология – там се говори за размножаването на зайците. Абе, вие или сте

луд, или си правите много глупава шега... – завъртя неопределено пръст до слепоочието си тя.

– Ами...не, но си казах, че ако видя някъде място, където продават животни, ще си купя...

– Какво...Какво ще си купиш? – повиши тон и премина на ти продавачката.

– Е...исках, тоест, мислех, че мога да си купя животни, а в момента ми трябва двойка шортхорнски говеда...Видях надписа „Зоомагазин“ и реших, че продават животни...Но ако съм сгрешил, то...– заизвинявах се жалко и ме обхвана срам заради нескъпопосаното ми поведение.

– Ами глупако, не виждаш ли с очите си, че продаваме животни. Купи си хамстер, гупа, скалария, молинезия...не, молинезии не сме получавали. Имаме суха и полусуха котешка храна. Имаме аксесоари.

– О, аксесоари – плеснах с ръце аз – явно имам пропуски в знанията...това не са ли африкански насекомоядни? Дайте ми двойка аксесоари! – бях развълнуван.

– Вие...Ти какво си мислиш? Че ще ме впечатлиш с глупости – измуча продавачката – Ние сме най-заредения зоомагазин в града. Никак не ми харесва начина, по който си правиш глупавите шеги...или може би си идиот? – и тя седна с ококорени очи.

– Не. Нямах желание да се стига до такива крайности, не съм лош човек и нямам лоши намерения. Искях да си купя чифт говеда от прочутата шортхорнска месна порода. Четох за тези животни в една енциклопедия и много ми се прищя...Дори съм приготвил въщи кашон с талаш, за да има къде да спят. Шегувам се...Действително ми трябва.

– Ти...я ти веднага се разкарай от тука, защото ще викна полиция! – облещи се продавачката.

– Ами...да, щом нямате крава...а нали...да, всъщност вие ми казахте, че все пак продават животни...Случайно да ви се намира антилопа кана? Знаете...много едри антилопи, с мляко, което надминава по масленост два пъти кравето...да, може би и повече пъти, не помня – промърморих аз, още по-засрамен от незнанието си.

– Ти изрод ли си, или искаш да извикам полицията? – изпръска със слюнка лицето ми продавачката. И изглеждаше много ядосана, което

ми подсказа, че и с антилопата също правя някаква грешка, без да зная каква. Действително – нищо не разбрах. Намирах се в зоомагазин, в който нямаше никакъв избор на животни, крещяха ми и искаха да извикат полиция, а от това, което бях чел, знаех, че полиция се вика, когато е извършено престъпление.

– Добре, вижте...сигурно сте затруднени по отношение на бозайниците...– започнах тихо и спокойно аз. Чувал съм, че така трябва да започнеш нано-во разговор с човек, който е започнал да пръска от гняв слюнка в лицето ти. – Не ми говори, мръсноко! – посегна с нокти към очите ми продавачката, но се спря и ме загледа – неподвижна и озъбена, явно искаше само да ме уплаши.

– Мога ли да приключа този малко напрегнат разговор, за който се извинявам...наистина се чувствам виновен...Усещам, че ви огорчавам с нещо, макар че ми е трудно да схвана с какво...

– Идиот! – раздвижи се продавачката, но явно не знаеше какви движения точно да направи.

–...та бих ли могъл – продължих кротко аз – да получа дузина трипанозоми, от тези, които предизвикват сънна болест...напоследък не спя добре...само това и си тръгвам.

– Мръсник гаден...гаден мръсноко – запищя продавачката и аз се уплаших. Стори ми се, че ще получи мозъчен кръвоизлив, така почервеня. Тя беше младо и доста красиво момиче с руса коса и сини очи, но сега изглеждаше страшно. Дори бръкнах в джоба си за валериановите капки, които винаги нося за всеки случай.

– Гаден долен мръсноко – крещеше продавачката – аз се претрепвам от работа в тая гадна дупка, за да идват ненормални, сбъркани, олигофрени без капка мозък при мене и да ми говорят глупости...а аз да получавам двеста лева...За какво стигат двеста лева?

– Ами мисля, че стигат за шестстотин бълхи от вида Пулекс иританс...или евентуално – докато говорех, тя силно ме зашлеви – за двойка кукумявки – избърсах кръвта от носа си.

– Заради такива като тебе ще загине света...Да! – обхвана с ръце красивата си глава продавачката – Заради такива като тебе!

– Е, това не е вярно – измънках – има и доста други причини.

– Като тебе – едва дишаше продавачката – такива...

– Добре, нека да се успокоим и да говорим човешки – казах – имам списък с животни, които търся и трябва да намеря...и то – спешно. Вие продавате животни. А аз бързам. Вече съм съвсем сериозен, нямам време...Струва ми се, че съм на подходящото място...– Не, подходящото място за тебе е лудницата...

– Така – извадих от джоба си листчето със списъка – трябва ми освен вече споменатите от мен животни, които явно нямате в наличност, но се надявам да доставите в скоро време... значи... трябва ми двойка комодски варани, един отровен гущер желатие, вирус на едрата шарка, мъжко нанду и женски тигър. Това е...и всичката ви храна за животни, с която разполагате. Ако нямате нищо против, ще ви платя в злато, защото нямам от книжните пари. Надявам се, че теглото на всяко едно от животните в злато ще е разумна цена...

– Махни се! – тихо и някак безнадеждно промърмори продавачката – Просто се махни.

– Ух...явно днес нищо няма да свърша...а време няма, време определено няма...– вече бях доста потиснат и доста тревожен – Ето, за всеки случай, визитната ми картичка, ако поне нещо от списъка, който ви оставям, се появи, обадете ми се...Много моля... Важно е!

И тръгнах към вратата, поглаждайки брадата си, както правя, когато съм уплашен и разочарован. А зад гърба ми продавачката се изсмя грубо, съвсем безмилостно – Идиот...и името му е идиотско като него. Представете си, моля ви се, да се казваш Ной...Ха! Казва се Ной!

„Ох, ох, ох“ – помислих си аз, излизайки.

Калин Терзийски

Калин Терзийски